
Državni izpitni center

M 1 1 1 4 2 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

BIOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 7. junij 2011

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Izpitna pola 1

1.	A	21.	A
2.	B	22.	B
3.	D	23.	A
4.	B	24.	B
5.	C	25.	C
6.	A	26.	D
7.	C	27.	C
8.	D	28.	D
9.	A	29.	D
10.	C	30.	B
11.	D	31.	A
12.	D	32.	A
13.	B	33.	B
14.	B	34.	B
15.	A	35.	A
16.	A	36.	C
17.	C	37.	B
18.	B	38.	A
19.	B	39.	A
20.	C	40.	D

Izpitna pola 2

I. CELIČNI CIKEL

1. Kromosome gradita DNA/in proteini/histoni/beljakovine.
2. Mikrotubuli/beljakovine/tubulin/proteini.
3. Kondenzacija/spiralizacija kromosomov/razpad jedrnega ovoja/razpad jedrca/oblikovanje delitvenega vretena/premikanje centriolov.
4. V profazi mejoze I nastanejo bivalenti/kromatidne tetrade, v profazi mitoze pa ne./ V profazi mejoze I poteka prekrivanje/»crossing over«, v profazi mitoze pa ne.
5. Mutacija.
6. Gensko enaka jedra bi nastala iz genotipsko homozigotnih celic.
7. Količina kromatina in količina citoplazme se poveča v interfazi.
8. V tej interfazi se dedni material ne podvoji./Celica ne raste.

II. FOTOSINTEZA IN KISIK

1. Sproščal se je: v epruveti 2 in 4
Porabljal se je: v epruveti 8 in 6
2. Kisik sodeluje kot reaktant v celičnem dihanju, produkt pa je pri fotosintezi.
3. V epruveti številka 8 je potekalo celično dihanje.
4. Kisik je končni prejemnik elektronov v dihalni verigi/v celičnem dihanju.
5. Kisik se sprosti iz vode.
6. Rastline porabijo sproščeni kisik pri celičnem dihanju.
7. Iz dvoatomarnih molekul kisika (O_2) je nastal ozon (O_3) (1 točka), ki je zmanjšal prehajanje UV sevanja do površine Zemlje in tako omogočil preživetje organizmov na kopnem. (1 točka)

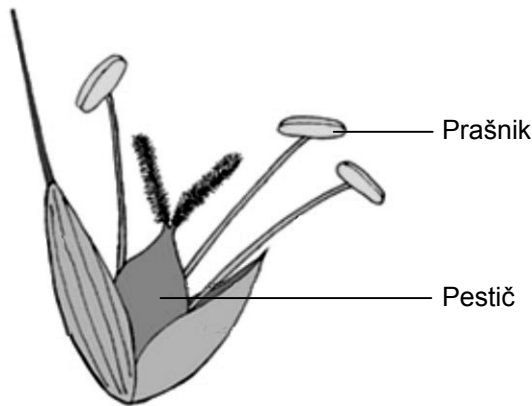
III. CISTIČNA FIBROZA

1. Ionski kanalčki so v celični membrani/v plazmalemi.
2. Molekule, ki gradijo ionske kanalčke, so beljakovine.
3. Spremeni se zaporedje nukleotidov./Monomeri so nukleotidi.
4. Prenos kloridnih ionov je zmanjšán, ker so okvarjeni kanalčki./Prenos kloridnih ionov je zmanjšán. Zato se upočasní tudi prenos vode, ker postane okolica/vsebina izvodil manj hipertonična.
5. Kloridni ioni ne prehajajo neposredno skozi fosfolipidni dvosloj, ker imajo električni naboj/ker so zaradi hidratacijskega ovoja preveliki/ker so obdani z vodo, "repi" fosfolipidov pa so nepolarni/hidrofobni.
6. Manj prebavnih sokov vsebuje manj encimov (1 točka), zato se prebavi/na monomere razgradi manj hrane in se jih manj absorbira v telo./Ker manj prebavnih sokov razgradi manj hrane. (1 točka)

7. Zastajanje prebavnih sokov v trebušni slinavki povzroči samorazgradnjo zato, ker so celice trebušne slinavke iz enakih snovi kakor hrana, ki jo encimi trebušne slinavke razgrajujejo.

IV. RASTLINE

1.

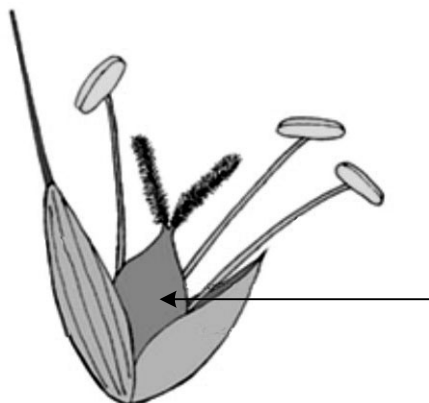

2. Vetrocvetke razvijejo večjo količino cvetnega prahu/lahka in majhna pelodna zrna.
3.

Značilnost	Vetrocvetke	Žužkocvetke
Cvetno odevalo	Nebarvito/Slabo razvito	Barvito/Razvito
Vonj	Ne dišijo	Dišijo
Medičina	Ne proizvajajo	Proizvajajo
Medovne žleze	Niso prisotne	Prisotne
Brazda pestiča	Velika/Razvejana	Majhna

Dva odgovora za 1 točko.

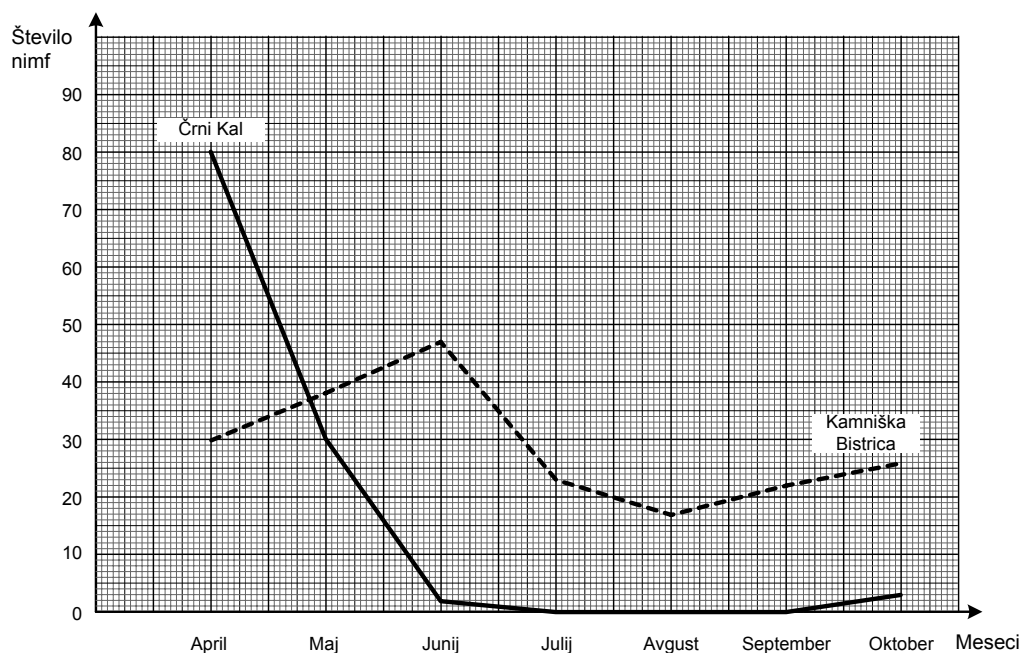
4. Oprašitev je prenos pelodnega zrna na brazdo pestiča (1 točka). Tako lahko moška spolna celica pride do jajčeca (se združi z jajčecem, ki je v plodnici pestiča)./Tako je lahko moška spolna celica dovolj blizu jajčecu za združitev (1 točka).
5.

6. Seme to zagotavlja z rezervno hrano, ki kalčku omogoča čakanje na ugodne razmere za nadaljnji razvoj./Seme to zagotavlja s semensko ovojnico, ki varuje kalček pred vplivi okolja.
7. Rezervna hrana v semenu.

V. KLOP

1. Klopa uvrščamo med pajkovce.
2. Okužba se z miši prenese na jelena tako, da se klop okuži s pitjem krvi miši, ko pa naslednjč zajeda jelena, prenese virus nanj.
3. Verjetnost prenosa virusa z miši na kravo je manjša zato, ker krave redkeje prebivajo skupaj z mišmi in klopi./Verjetnost prenosa virusa z miši na jelena je večja zato, ker jeleni živijo skupaj z mišmi in klopi v gozdu.
4. Virus KME prehaja v mleko iz krvi okužene krave.
5. Poleg virusne RNA je izolat vseboval tudi RNA klopov.
6. Virusne delce poleg RNA in proteinov kapside sestavljajo še fosfolipidi/lipidi.
- 7.

Točke so lahko povezane ali prikazane s stolpčnim diagramom.

April se lahko na X osi začne v točki 0.

1 točka:

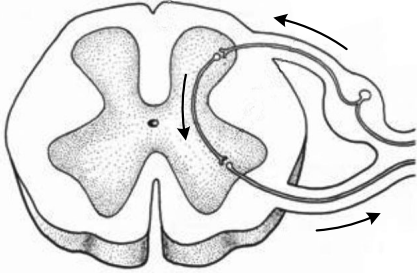
- Pravilna izbira osi in enot na osi in pravilno vrisana ena krivulja.
- Pravilna izbira osi, pravilno vrisani in označeni obe krivulji, na eni osi manjkajo podatki.
- Pravilna izbira osi, pravilno vrisani in označeni obe krivulji, krivulji se začneta v ničli koordinatnega sistema.
- Pravilna izbira osi, pravilno vrisani in označeni obe krivulji, krivulji sta pred zahtevanimi podatki (aprilom) in za oktobrom podaljšani.

2 točki:

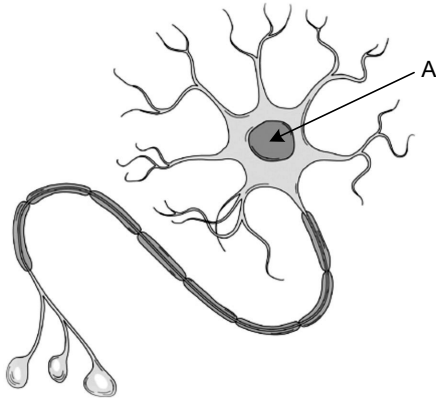
- Pravilna izbira osi in enot na osi in pravilno vrisani in označeni obe krivulji.
- Pravilna izbira osi in enot na osi in pravilno vrisani obe krivulji, lahko je označena samo ena.

VI. ŽIVČEVJE ČLOVEKA

1. Del A: živec
Del B: hrbtenjača
Del C: možgani
2. V delu A poteka prenos informacij.
- 3.

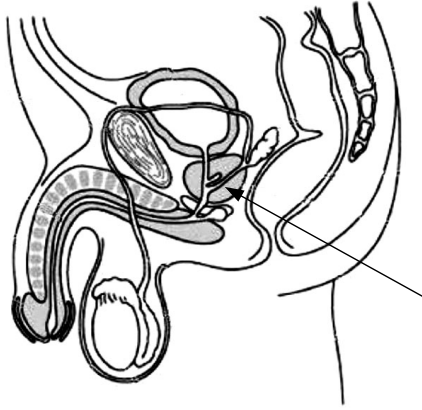

4. Živčni impulz se prenese na efektorske/mišične celice.
5. Zato, ker so odzivi v okolščinah, ko bi se organizem lahko poškodoval, hitri.
6. Vdor natrijevih ionov omogoči odprtje natrijevih kanalčkov v membrani.
7. Prehod natrijevih ionov je mogoč zato, ker je koncentracija natrijevih ionov zunaj celice večja kakor v celici./Prehod natrijevih ionov je mogoč zaradi razlike v koncentraciji/koncentracijskega gradienta.
- 8.

VII. RAZMNOŽEVANJE ČLOVEKA

1. Vzrok je izločanje spolnih hormonov/estrogena, testosterona.
2. Kostni moškega so daljše od kosti ženske/moški imajo širši ramenski obroč in ožjo medenico, ženske imajo ožji ramenski in širši medenični obroč ...
- 3.

4. Izloček omogoča preživetje spermijev/nevtralizira kislo okolje v nožnici/je sestavni del semenske tekočine.
5. Hormone, ki sprožijo dozorevanje jajčeca, izloča hipofiza/adenohipofiza.
6. Ohranitev rumenega telesca/visoka raven progesterona.
7. Preko tega organa dobiva plod potrebne snovi in izloča nerabne produkte presnove/izloča progesteron, ki vzdržuje nosečnost.
8. Celice v amnijski tekočini so celice ploda in imajo zato enak genski zapis kakor celice otroka.

VIII. KRIŽANJE

1. Zosel bo imel v svojih telesnih celicah 53 kromosomov.
2. Uporabljene celice so se delile mejotsko/so bile v metafazi druge mejotske delitve.
3. Pri zoslih ne more potekati parjenje/združevanje homolognih kromosomov/ne morejo nastajati bivalenti/crossing over.
4. V ločenih populacijah je prihajalo do različnih mutacij/so nastajali različni aleli/spreminjanje genov (1 točka).

Selekcija je v različnih okoljih potekala v različnih smereh./Zaradi vedno večjih genskih razlik pride do tega, da križanje (parjenje) ni več mogoče (1 točka).

5. Lipicance so iz različnih pasem vzgojili z načrtnim križanjem in umetnim izborom živali.
6. Vsi potomci iste samice bodo imeli enako zaporedje nukleotidov v mitohondrijski DNA.
7. Alel za sivo barvo je dominanten.

		Kobila – siva	
Žrebec – temen		G	g
	g	Gg	gg
	g	Gg	gg

IX. EKOLOGIJA RASTLIN

1.

Rastline	Voda v kozarcu	Povečanje mase vodne mete v %	Masa rastlin po poskusu v g
A	Deževnica	60	16
B	Voda iz Temze	90	19
C	Voda iz parka	125	22,5
D	Voda iz parka in vrtni gnoj	310	41

2. Na različno povečanje mase rastlin je vplivala različna količina fosfatov, nitratov, amonijevih ionov, Mg^{2+} ionov, K^+ ionov, Na^+ ionov.
3. Rastlinam je moral zagotoviti dovolj svetlobe in CO_2 .
4. Snovi, ki so povzročile povečanje mase rastlin, so ogljikovi hidrati, beljakovine, nukleinske kisline, lipidi/celuloza, škrob, glukoza, aminokisline (upoštevajo se neizključujoče kombinacije).
5. Neto primarna produkcija rastlin je manjša zato, ker so del snovi porabile za energijo/ATP, ki omogoča vzdrževanje življenjskih procesov/za celično dihanje/za respiracijo/energija za pogon.
6. Odgovor:
Masa bi se zmanjšala, v primerjavi z rastlino A./ (Masa rastline v destilirani vodi bi se povečala manj od mase rastline A. (1 točka)
Utemeljitev:
Rastline v destilirani vodi ne bi imele na voljo mineralov in bi zato nehale rasti./
Rastline v deževnici imajo na voljo nekaj mineralov, destilirana voda pa mineralov nima, zato bi rastline v njej ne rasle (1 točka).
7. V razpadajočem listju je potekala mineralizacija/razkroj organskih snovi v mineralne/anorganske.